

מראי מקומות- סנהדרין ע"א

ולכן הוא פי' דכיון דאדעתא דאכלי לה תרוייהו אתעבידא, אשתכח דאית להו תרוייהו חלק בגוה.

(ד) **מדקול בעינן שוין, מראה וקומה נמי בעינן שוין-** הק' **המהרש"א**, מהכ"ת לומר דמשום דצריכין להיות קולן שוין, דגם מראה וקומה נמי צריכין להיות שוין. וע"ש מש"כ בזה, ובמש"כ התורת חיים בזה.

(ה) **כמאן כר' יהודה- פי' בהגהות הב"ח**, משום דקול אביו צריך להיות דומה לקול אמו, וא"כ בע"כ או שיש לו קול כאשה, או שיש לה קול כאיש. וא"כ, או הוא סריס או היא איילונית, וממילא א"א להיות בן סורר ומורה. אולם ע' ביד רמה דפי' דמה דאמרי' דר' יהודה היא דס"ל דלא הי' ולא עתיד להיות, היינו משום דדבר זה מלתא דלא שכיחא היא, ומשמע דאינו מן הנמנע, רק דאינו שכיח. ובמה דתי' הגמ' דר"ש היא, והוי מילתא דלא שכיחא שאביו ואמו מביאים אותו להיות נסקל משום דאכל תרטימר בשר וכו', כ' דמה דרבנן חולקים עליו היינו משום דלאו מילתא דלא שכיחא היא, משום דמסקי אדעתייהו האי דסלקא ב' לבסוף.

(ו) **ולמה נכתב, דרוש וקבל שכר- כ' המהרש"א** דהיינו דעי"ז דהתורה ציוה שהבן סורר ומורה נסקל, ידרשו אביו ואמו דע"כ התורה ירדה לסוף דעתו של אדם, ויודעים דבאמת סופו לבוא לידי סקילה, ועי"ז יוכיחו ויסרו את בניהם, וממילא ע"י זה הם יקבלו שכר. **וע"ע בבן יהודע**, דהבין כפשוטו, דדרוש וקבל שכר, היינו, דע"י לימוד התורה גרידא יקבל שכר, אף שאינו נוגע כלל למעשה. והק', א"כ למה לא כ' התורה הרבה דברים שאינם נוגעים למעשה, כדי שנלמדם ונקבל שכר. ועוד הק', למה אמרי' דרוש וקבל שכר, הרי תנן שאין לעבוד הרב ע"י לקבל פרס. וע"ע בר' בחיי על הפרשה שם, שכ' דבא התורה ללמדנו דצריך להיות אהבת ד' גובר על אהבת הבנים. וכע"ז ע' **בברכת אברהם**, שהבין דכוונת הגמ' לומר דהתורה חידש לנו

(א) **כל הישן בבית המדרש תורתו נעשית לו קרעים קרעים-** ע' ביד רמה דפי' דמיירי דמי שמתגרה בשינה, דמשכח תלמודו, ותורתו נעשית קרעים קרעים, שאינו נזכר אלא בסירוגינ'. וע"ע ברמב"ם (ת"ת ד', ט') דכ' "אין ישנים בבית המדרש, וכל המתנמנם בבית המדרש חכמתו נעשית קרעים קרעים", ומדבריו משמע דההקפדה הוא על מה שישן בבהמ"ד, ולא כפשטות היד רמה, דאין משמע דאין החסרון מחמת מה שישן בביהמ"ד, אלא שמתגרה בשינה בכלל.

(ב) **גנב משל אביו, וכו'- כ' היד רמה** דמבואר במתני' דהי' פשוט לתנא דמתני' דאם לא גנב דאינו חייב בדין בן סורר ומורה, וצ"ע מהו המקור לזה. וכ' היד רמה דעיקר הך מילתא, איבעית אימא סברא הוא, דבן סורר ומורה על שם סופו הוא נידון, דסופו להיות מלסטם את הבריות, ולכן דוקא אי גנב וקנה ואכל ואתי לאימשוכי בגניבה אין, ואי לא, לא. ועוד פי' דאולי קרא הוא, מדכתי' ויסרו אותו, זה מלקות, וקיי"ל דלא ענש אא"כ הזהיר, ועל כרחיק בלאו דגניבה קאי קרא, ודבר הלמד מענינו הוא, דקא מיירי בזולל וסובא דאינו שומע בקול אביו ובקול אמו, ולכן מיירי במידי דשייכי ב' אביו ואמו (והוסיף דאע"ג דבדרך כלל אמרי' דאין לוקה ומשלם [וצ"ע מהכ"ת דמשלם, ע"ש במהדיר מש"כ בזה], מ"מ כאן ע"כ לוקה ומשלם, וכמו מוציא שם רע, דחי' התורה דלוקה ומשלם). **וע"ע במש"כ המהדיר להיד רמה בשם היראים**, דמה שצריך להיות שגנב מאביו הוא משום דכיון דכתיב זולל וסובא, הרי דרך של הזוללים והסובאים לגנוב משל אביהם. וע"ע ברמב"ם (ממרים ז', ב') דכ' דכמה הלכות אי' באכילה זו שחייב בה הבן סורר ומורה, וכולן הלכה מפי קבלה הן.

(ג) **מדמי סעודה המוכנת לאביו ולאמו- פרש"י**, דכיון דלכך נזדמנו, משל אמו קרינן בהו, דאיהי נמי שייכא בהם מדינא דבעלה חייב במזונותיה. והק' היד רמה, נהי דחייב האב במזונותיה, גבי האי סעודה מיהת למה לה.

עוד כ' רש"י דא"ז התראה גמורה, משום דהוי התראת ספק הוא, דלא מיד עובר בפניהם, וא"כ הוי התראת ספק אם יעבור עליו אם לא. וע"ז הק' היד רמה א' דר' יוחנן ס"ל דהתראת ספק שמה התראה, ב' למה הוי ספק, והאם משום דלא ידעי' עם עבר או לא, הרי כל התראות כזה, ומ"מ אי"ז נחשב התראת ספק. והרמ"ה פ"י דמה שאין זה התראה רגילה, היינו משום דבעינן שיהי' ההתראה בתוך כדי דיבור להמעשה, וכאן הרי אינו יודע מתי יעשה, אפשר יעשה לאחר זמן, לאחר כדי דיבור.

(י) **ואם משנגמר דינו ברח ואח"כ הקיף זקן התחתון חייב- פרש"י**, משעת גמר דין הוי כגברא קטילא, ושוב אין לנו לחפש בזכות ולהצילו. והק' היד רמה, הא לעיל (מג.) תנן דהכרוז יוצא לפניו ואומר איש פלוני יוצא ליסקל, כל מי שהוא יודע לו זכות יבא וילמד, אלמא דאף לאחר גמר דינו רוצין לחפש בזכותו. ולכן פ"י היד רמה באו"א, דהיינו דמה שאם הקיף לו זקן התחתון פטור, היינו משום דכל זמן דלא נגמר הדין לא גמר חיובא, הלכך בעינן מעשה וגמר דין בשעת חיוב, דאם לא נגמר דינו בשעת חיוב, הו"ל כמו דעבד מקצת קודם הקפת זקן ומקצת לאחר הקפת זקן, וא"כ נמצא דחסר בהמחייב בזמן דיכול להיות בן סורר ומורה. ואם ברח לאחר הגמר דין, אז הא כבר גמר כל החיוב מקמי הכי, וגברא קטילא הוא, דהיינו דאין דין דצריך להורגו דוקא באותו זמן, ושפיר יכולין להורגו אח"כ, רק דצריך כל המחייב להיות נעשית בשעה שהי' בזמן ששייך להיות בן סורר ומורה. וע' בחי' הגר"ח (על הרמב"ם, ממרים ז', ז') דכ' באו"א, דדין מיתת בן סורר ומורה אין שייך אלא על מי שיש לו דין בן סורר ומורה, וזה שייך רק בגיל בן סורר ומורה, ולכן אין שייך למיחל עליו חיוב מיתה לאחר שאינו בן סורר ומורה, דכל חיוב מיתה הוא שייך אך ורק למי שהוא בן סורר ומורה. אולם לאחר שכבר נגמר דינו, אז אמרי' דגברא קטילא הוא, ושוב אין לו דמים, והוי כמו שכבר מת, וא"כ בזה אין שייך לומר דאין שייך להמית מי שאינו בן סורר ומורה, שהרי עיקר המיתה כבר חלה, ע"י הפסק דין שצריך הוא למות (וע"ש דע"ז

בפרשה זו שאין לימוד התורה רק כדי שיהי' יכול לדעת איך לקיים המצוות, אלא דלימוד התורה מצד עצמו הוא תכלית בפנ"ע. אלא שהק', דא"כ למה צריך התורה לחדש כן כמה פעמים, דהיינו בן סורר ומורה, עיר הנדחת, ונגעי בתים. וע"ש שכ' שהרבה יסודות חידש לנו התורה בכל פרשה ופרשה.

(ז) **וכיון דאיכא מזוזה לא אפשר- הק' התורת חיים**, אמאי לא אתי העשה דהכה תכה את יושבי העיר ואת כלל שללה תקבוצ ושרפת באש, ודחי לא תעשה דלא תעשו כן לד' אלוקים, והניח בקו'. וע' בדברי חיים (יו"ד נ"ו, ד"ה גם) שכ' דכיון דמזוזה אינו נכלל בשללה אלא שלל שמים, א"כ נמצא דאינו מקיים העשה בכלל ע"י שריפת המזוזה, וא"כ אינו יכול לבוא בשאט נפש ולעבור הלאו דלא תעשון כן לד' אלוקים על המזוזה רק משום דרוצה לקיים העשה דושרפת על

שאר השלל [ולכאור' יש לע', אם אין מצוה חל על המזוזה, א"כ לייתי כל המזוזות ולא ישרפם. ובשלמא אם שייך בהו מצות שריפה, רק דמאיזה טעם אין הלא תעשה נדחית, א"כ כיון דא"א לקיים העשה כצורתו, י"ל דלית בה דין עיר הנדחת. אבל אם לא שייך בהו המצוה כלל, א"כ למה לא יהי' דין עיר הנדחת כיון שיש מזוזה בהעיר. ואולי מאיזה טעם שהוא אין שייך כ"כ לגבות כל מזוזות שבעיר, וצ"ע].

(ח) **כמאן אזלא הא דתניא בית המנוגע... לעולם אין הבית טמא עד שיראה כשתי גריסין וכו'- לכאור' דברי הגמ' תמוהין**, הרי כבר כ' הרמב"ם בסוף הל' טומאת צרעת דכל ענין של צרעת אינו ענין של טבע, אלא כולו נס ופלא. וא"כ, מה שייך לומר דלא הי' לא נברא כיון שצריך להיות באיזה אופן מסויים, הרי אם נס הוא, לכאור' אין חילוק בין נס כזה או כזה. וע' בספר שיח התורה בסוגיין, דשאלו שאלה זה להגר"ח קנייבסקי זצ"ל, והשיב דמ"ד ס"ל דצרעת בתים אינם בדרך נס [ולכאור' צריך להוסיף, דהא אין הכרח בכלל דס"ל לראב"ש דלא הוי בדרך נס, אלא הביאור הוא, דכיון דע"כ איכא מ"ד דלא הי' ולא נברא, יהיו צריכים לומר דע"כ כן ס"ל לראב"ש, וצ"ע. ובעיקר הקו', יש לע' אם שייך ליישב ע"פ מה דאמרי' בעלמא דהקב"ה רוצה למעט הנס, שיהי' נראה בדרך הטבע, ויש לע' אם שייך לומר כן כאן, שהרי כל הענין הוא דבר נס ופלא, ומה שייך לקרבו לטבע, וצ"ע].

(ט) **מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו- פרש"י**, דהך התראה לאו התראה גמורה היא שאין לוקין אלא בהתראה, דהא התראת עדים בעי. והק' היד רמה, הא שי' זו שי' ר' יוסי בר' יהודה היא דס"ל כן, אבל רבנן סברי דאפי' מפי שד ואפי' מפי עצמו הוי התראתו התראה.

כ' ליישב הא דאין הרמב"ם מצריך שלא יהא ניקף הזקן התחתון לענין מלקות, וביאר משום דס"ל להרמב"ם דדין זה דחייב מלקות אינו דין בבן סורר ומורה דוקא, אלא משום דעבר על הלאו דלא תאכלו על הדם, רק דאינו עובר על הלאו אא"כ הוא בן סורר ומורה, אבל בעצם אי"ז ענין להחייב מלקות. ולכן לא שייך על הנדון של אשתני, וכו', דמה שעכשיו אינו בן סורר ומורה אין שייך לעצם החיוב מלקות).

יא) **בן סורר ומורה נידון על שם סופו- ע' בשפתי חכמים** (דברים כ"א, י"ח), שהק', מ"ש בן סורר ומורה נדון על שם סופו, משא"כ אמרה תורה דשמע ד' קול הנער (ישמעאל) באשר הוא שם, ופרש"י שם דלפי מעשיו של עכשיו הוא נדון, ואינו נדון על שם סופו. והביא מהמזרחי דשאני ישמעאל, דבקטנותו לא עשה כלל המעשים דיש להם שום שייכות למה שיעשה אח"כ שימית את ישראל בצמא, משא"כ בבן סורר ומורה, הוא עשה מה שיש לה שייכות עם מה דאמרי' שהוא יעשה לאחר זמן, שילסטם הבריות. ועוד הביא מהמנחת יהודה דכל מה שאין דנין על המעשים שעתידין להיות, זהו רק בבית דין של מעלה, דאין ב"ד של מעלה דנין אותו על שם סופו, משא"כ בבית דין של מטה, דינם להרוג אותו כדי שימות זכאי ולא יהא ימות חייב.